

laci. Dle toho bylo ujednáno, že žalobkyně přenechá žalovaným část svého bytu dotyčně byt k bezplatnému užívání na čas přesně určitý, totiž do té doby, až C. byt v třetím poschodí vyklidí. Vzhledem k tomu nabyli žalovaní práva užívatí části bytu na dobu určenou tímto způsobem. Že bylo žalovaným užívání bytu ponecháno snad původně z ochoty, nerozhoduje, neboť tím bylo by nanejvýše jen vysvětlitelno, čím byla žalobkyně poňmuta, by vzala na sebe zmíněný závazek. Není tu tedy, jak správně udaly nižší stolice, pouze výprosa ve smyslu § 974 obč. zák., jež by žalobkyni poskytovala právo, by mohla věci půjčené dle své vůle nazpět žádati. Nesprávným jest konečně i výtka dovolatelky, že poukaz odvolacího soudu na předpis § 973 obč. zák. (dle něhož se řídí doba navrácení věci) jest nesprávným, poněvadž prý žalovaní v řízení první stolice ani netvrdili, že nemají jiného bytu. Stačí připomenouti, že odvolací soud svůj názor o právní povaze sporného poměru neopíral o ten důvod, že žalovaní snad nemají jiného bytu, nýbrž touto větou pouze uvádí, že žalovaní budou povinni, vrátiti věc teprve po uplynutí určité doby, kterou sluší posouditi i dle účelu, ku kterému věci se má užívatí, a že k tomu jen mimochodem podotknuto bylo, že žalovaní jiného bytu pro bytovou nouzi snad ani nemají.

Čís. 385.

Čl. 286 obch. zák. nevylučuje, by uplatňován byl nárok na zrušení smlouvy z důvodu § 20, odstavec pátý, cís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. Uplatňování nároku toho předpokládá trestní odsouzení žalovaného.

(Rozh. ze dne 21. ledna 1920, Rv I 599/19.)

Komisionář koupil v první polovici října 1918 od obchodníka různé druhy zboží za umluvenou kupní cenu, již hotově zaplatil. Když pak byla kupiteli dána zásilka tím, jemuž on ji dále dodal, k dispozici pro přemrštěnost ceny, domáhal se na prodávateli, by vzal zboží zpět a by mu vrátil zaplacenou kupní cenu. Soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Kupitel domáhá se zrušení kupní smlouvy z důvodu, že umluvená kupní cena jest přemrštěna. Neobdrží-li při úplatné smlouvě jedna strana ani polovici toho, co druhé straně dala (laesio enormis), může zkrácená strana dle § 934 obč. zák. žádati, by se smlouva zrušila a vše uvedlo v předešlý stav. Koupě koření k dalšímu prodeji a dodání jeho obchodníkem jest absolutním obchodem na obou stranách dle čl. 271, čís. 1 a 2 obch. zák. Dle čl. 286 obch. zák. nemůže právnímu jednání, které jest obchodem, býti odporováno pro zkrácení přes polovici ceny a neplatí ustanovení § 934 obč. zák. při obchodech. Jest tedy v tomto případě námitka přemrštěnosti kupní ceny vyloučena a nárok žalobní na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny dle zákona nepřípustný. Odvolací soud potvrdil rozsudek první stolice. Důvody: Žalobce domáhá se žalobou na žalovaném vrácení kupní ceny předraženě mu prodaného zboží proti vrácení koupeného zboží a tvrdí, že jednotlivé druhy zboží mu byly prodány žalovaným za ceny zřejmě přemrštěné. Prvý soud správně uvedl, že koupě zboží (koření) žalobcem, jež stala se k vůli dalšímu prodeji, a dodání jeho

obchodníkem, je obchodem dle čl. 271, odstavec první a druhý obch. zák. a že proto dlužno případ, o nějž tu jde, posuzovati dle předpisů obchodního zákona. A tu stanoví zákon tento v čl. 286, že pro přílišné zkrácení, zvláště pro zkrácení přes polovici nemohou býti obchody brány v odpor. Postavil-li se první soud při řešení otázky povinnosti žalovaného ku vrácení zažalovaného peníze na toto právní stanovisko, které jako úplně správné sdílí plně i soud odvolací, pak nebylo příčiny, by byl uznával ještě na nějaké důkazy, poněvadž jich zapotřebí nebylo. Nelze souhlasiti s názorem žalobcovým, že ustanovení čl. 286 obch. zák. ustanovením § 20, odstavec pátý, císařského nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., jako pozdějším bylo zrušeno. Tomu mohlo by tak býti, kdyby nebylo zde pozdějšího zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n., jímž se zřizují lidové soudy cenové. Správně uvádí sice žalobce, že odstavec pátý § 20 citovaného císařského nařízení stanoví, že v případě odsouzení pachatele, to jest toho, kdo, využívaje mimořádných válkou vyvolaných poměrů, žádá za předměty potřeby zřejmě přemrštěné ceny, dá je sobě nebo jinému poskytnouti nebo slíbiti, má jednání dle volby poškozeného prohlášeno býti za neplatné nebo pouze snížena cena na příslušnou míru, ale žalobce zjevně přehlíží tu ustanovení § 2 řečeného zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n., který stanoví, že ten, kdo získal předměty potřeby k dalšímu zcizení, nemá nároku na náhradu přeplatku a nesmí se domáhati takovéto náhrady ani před lidovými soudy cenovými ani před řádnými soudy, při čemž se se zřetelem na znění §§ 1 a 13 tohoto zákona předpokládá, že jde o obchod, uzavřený před 28. říjnem 1918. Z toho jde, že hledíc na tento § 2 citovaného zákona nevztahuje se výhoda, to jest právo volby, které poskytuje poškozenému zmíněný § 20 odstavec pátý pro případ odsouzení pachatele, na obchodníky, provozující obchody ve smyslu obchodního zákona, že pro tyto platnosti nemá a že nastupuje tu jediné platnost článku 286 obch. zák. Že jde tu o obchod před 28. říjnem 1918 mezi stranami uzavřený, vysvítá ze samého tvrzení žaloby, kde praví se, že koupě koření, o němž ostatně nelze pochybovati, že jest předmětem potřeby, stala se v první polovici října 1918. Právem tedy nevyhověl první soud žalobcově návrhu na přerušení řízení a postoupení spisů státnímu zastupitelství k stíhání žalovaného pro předražování a nelze v tomto nevyhovění návrhu jeho spatřovati ani vadnosti ani neúplnosti řízení. Soud první, použiv zde, jak již uvedeno, článku 286 obch. zák. posoudil věc po stránce právní správně.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání a změnil rozsudky obou nižších stolic v ten smysl, že zamítl žalobu pouze pro tentokráte.

D ů v o d y:

Žalobce opírá nárok na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny o ustanovení § 20, čís. 5 císařského nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., udávaje, že mu žalovaný prodal zboží, v žalobě uvedené, za ceny zřejmě přemrštěné a že se tím dopustil činu trestného dle tohoto císařského nařízení. Žalobce domáhá se tedy uznání neplatnosti smlouvy nikoliv jen pro přílišný nepoměr mezi tím, co žalovanému dal a co od něho obdržel (§ 934 obč. zák.), nýbrž pro trestný skutek žalovaným spáchaný a v § 20 cit. císařského nařízení naznačený. Toto ustanovení v odstavci čís. 5 nečiní rozdíl v tom,

zda poškozený jest obchodníkem čili nic, dávajíc každému poškozenému v případě odsouzení pachatele právo, žádati prohlášení neplatnosti smlouvy. Ustanovení zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. vztahuje se pouze na spory o zaplacení náhrady za to, že někdo zaplatil hotově za předměty potřeby cenu přílišnou, tedy na spory o vrácení přeplatku a nikoli na spory o zrušení smlouvy a nelze proto ze znění § 2 tohoto zákona souditi, že ustanovení § 20 čís. 5 cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z., pokud jde o nárok na zrušení smlouvy, na obchodníky se nevztahuje, nehledíc ani k tomu, že v době podání žaloby zákon tento ještě ani vydán nebyl. Z toho plyne, že čl. 286 obch. zák. při nárocích na zrušení smlouvy, opírajících se jediné o důvod § 20 cit. cis. nařízení, místa nemá a že rozhodným jest jediné znění tohoto cis. nařízení. Opačný názor obou soudů nižších stolic sdíleti nelze a jest tedy dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci v tomto směru opodstatněn. Avšak nárok žalobcův předpokládá dle § 20 čís. 5 cit. cis. nařízení odsouzení pachatele. Otázka odsouzení pachatele není jen předurčující otázkou pro rozhodnutí sporu, nýbrž jest podmínkou a předpokladem vzniku nároku žalobního na zrušení smlouvy. Dokud k odsouzení pachatele nedojde, nevzniká vůbec nárok na zrušení smlouvy a nemůže býti uplatňován. Že by žalovaný byl býval pro čin, žalobcem mu za vinu kladený odsouzen, tvrzeno není a ze žalobcova návrhu na postoupení spisů státnímu zastupitelství za účelem stíhání žalovaného plyne, že trestní řízení proti němu dosud ani zahájeno nebylo. Jest tedy žaloba na zrušení smlouvy předčasná a na tento čas bezdůvodná. Poněvadž však jest vždy ještě možno, že k odsouzení žalovaného dojde a že tedy žalobcův nárok na zrušení smlouvy v budoucnosti vzejde, bylo dovolání vyhověno částečně v tom smyslu, že byla žaloba zamítnuta pouze pro tentokrát. Z toho, co uvedeno, plyne však dále, že dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s. opodstatněn není, neboť když jest jisto, že žalobci proti žalovanému dosud žádný nárok nepřisluší, byla věc k rozhodnutí zralá a nebylo třeba řízení přerušovati a vyčkávati až podmínky žalobcova nároku nastanou. Věcí žalobcovou jest, aby sám nejprve si zjednal předpoklady žalobního nároku a potom teprve žalobu s udáním právního důvodu podal.

Čís. 386.

Bolestného dle § 1325 obč. zák. možno se domáhati pouze za tělesné útrapy, jež vznikly poraněnému z úrazu, nikoliv však za útrapy neb duševní svízele, jež vytrpěla osoba třetí usmrcením osoby jí blízké.

Nárok na náhradu škody, již utrpěl manžel tím, že odpadla mu usmrcením manželky bezplatná pracovní síla, jest posuzovati z hlediska § 1295, nikoliv § 1327 obč. zák.

(Rozh. ze dne 21. ledna 1920, Rv I 602/19.)

Automobilem žalovaného byla usmrcena manželka žalobcova. Žalobce domáhal se na žalovaném náhrady škody, odůvodňuje ji mimo jiné tím, že usmrcením manželky byly mu způsobeny nesmírné útrapy a duševní svízele a že pozbyl bezplatné pracovní síly v domácnosti, a požaduje